

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดการบริหารจัดการ
2. แนวคิดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. บริบททั่วไปของกองทุนหมู่บ้านตำบลโนนตาล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดการบริหารจัดการ

1. ความหมายของการบริหารจัดการ

ความหมายของการบริหารจัดการนั้น สามารถจำกัดออกมาตามความเข้าใจได้ โดยคำว่า Management อาจแปลว่า การบริหารจัดการ การจัดการ หรือการบริหาร ก็ได้ ซึ่งในหนังสือองค์การและการจัดการฉบับสมบูรณ์ โดย ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545 : 18-19) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า “การบริหารจัดการ” และ “การจัดการ” ไว้ดังนี้

1. คำว่าบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูงโดยเน้นที่ การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำนิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ และคำว่าผู้บริหร จะหมายถึงผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร

การบริหารคือกลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Leading / Directing) หรืออำนวยการ และการควบคุม (Controlling) จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ (6 M's)

เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

2. คำว่าการจัดการ (Management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ (Business Management) ส่วนคำว่าผู้จัดการ (Manager) จะหมายถึงบุคคลในองค์กรซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่างๆ (A set of Functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึงการใช้ทรัพยากรได้อย่างฉลาดและคุ้มค่า การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมีการปฏิบัติที่กำหนดไว้ผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน

ณัฐสมน ธาตุคำกู (2552 : 12) ได้สรุปว่าการบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

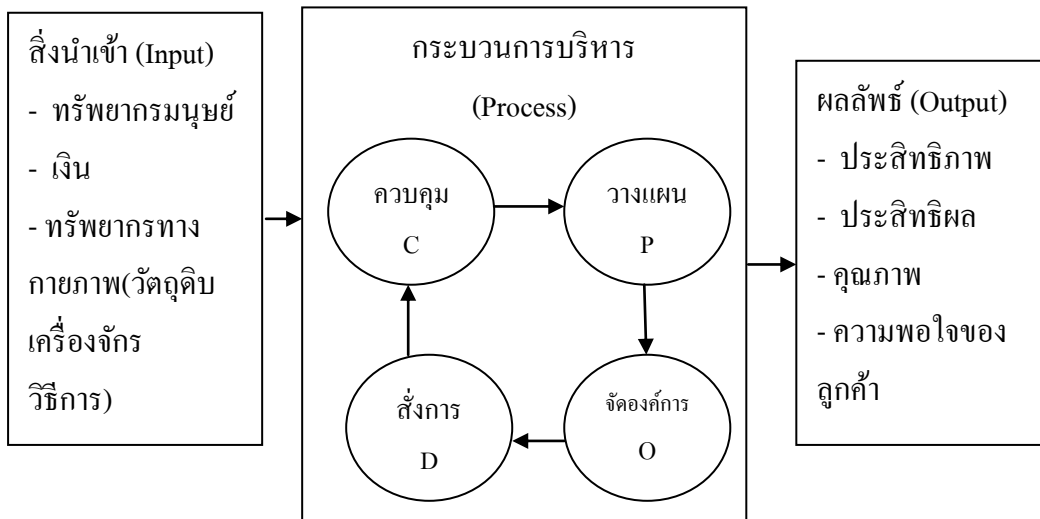
พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ (2546 : 2) การจัดการ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจกรรม หรืองานที่วางไว้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยอย่างประหยัด และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดผู้จัดการจะจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการจัดการ เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

จากความหมายของการบริหารจัดการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายได้ว่าการบริหารจัดการ หมายถึง การวางแผนและกำหนดการที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักการบริหารที่ดี เพื่อให้คน และองค์กรนั้นปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรอย่างสูงสุด

2. ประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการ(Management)

ประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการนั้นโดย ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 22) ได้รวบรวมประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

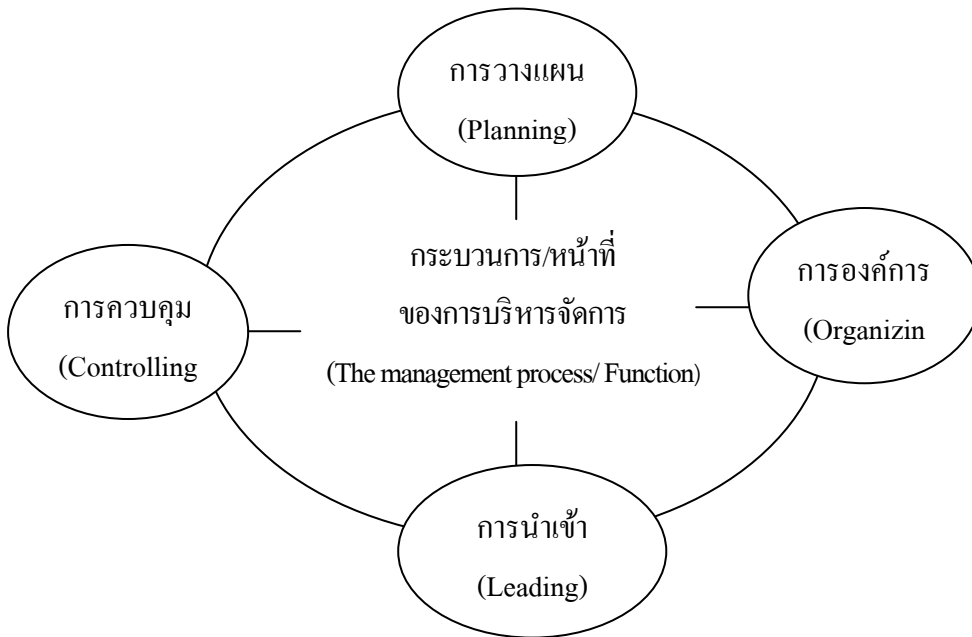
1. การบริหารจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์การใดองค์การหนึ่งได้
2. เป้าหมายของผู้บริหารทุกคนคือ การสร้างกำไร
3. การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิต โดยมุ่งสู่ประสิทธิภาพวิธีการใช้ทรัพยากรโดยประหยัดที่สุด และประสิทธิผล (Effectiveness) บรรลุเป้าหมายคือประโยชน์สูงสุด
4. การบริหารจัดการสามารถนำมาใช้กับผู้บริหารในทุกระดับชั้นขององค์การ

แผนภาพที่ 1 ระบบการบริหารโดยรวม

ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 22)

กระบวนการการบริหารจัดการ (Management Process) หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ซึ่งกระบวนการการบริหารจัดการนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันได้อย่างมีปฏิสัมพันธ์สอดคล้องและต่อเนื่องดังแสดงให้เห็นดังภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 หน้าที่การบริหารจัดการ หรือกระบวนการของการบริหารจัดการ
ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 22)

ทั้งนี้หน้าที่ของการบริหารประกอบด้วยกิจกรรมพื้นฐาน 4 ประการหรืออาจแบ่งเป็นลักษณะที่เป็นขั้นตอนดังนี้ (POLC)

1. การวางแผน (Planning) เป็นสิ่งที่องค์กรต้องเปลี่ยนแปลงในอนาคต การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมระหว่างเหตุการณ์ปัจจุบันและอนาคตซึ่งทำได้โดยการให้บรรลุเป้าหมายผลลัพธ์ที่ต้องการ การวางแผนจึงต้องอาศัยการกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ แม้ว่าพื้นฐานของการจัดการโดยทั่วไปเป็นงานของผู้บริหาร การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปฏิบัติตามกลยุทธ์ให้ประสบความสำเร็จและการประเมินกลยุทธ์ เพราะว่าการจัดการ องค์กร การจูงใจ การจัดบุคคลเข้าทำงาน และกิจกรรมควบคุม ขึ้นกับการวางแผน กระบวนการวางแผนต้องประกอบด้วยผู้บริหารและพนักงานภายในองค์กร

การวางแผนจะช่วยให้องค์กรกำหนดข้อดีจากโอกาสภายนอกและทำให้เกิดผลกระทบจากอุปสรรคภายนอกต่ำสุด โดยต้องมองเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันเพื่อคาดคะเน เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การวางแผนประกอบด้วยการพัฒนาภารกิจ (Mission) การคาดคะเนเหตุการณ์ปัจจุบัน เหตุการณ์อนาคต และแนวโน้ม การกำหนดวัตถุประสงค์ และการเลือกกลยุทธ์ที่ใช้การวางแผนจะช่วยให้ธุรกิจปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงของตลาดและ

สามารถกำหนดเป้าหมายได้ การบริหารเชิงกลยุทธ์นั้นต้องการให้องค์การติดตามในลักษณะเชิงรุก (Proactive) มากกว่าที่จะเป็นเชิงรับ (Reactive) องค์กรที่ประสบความสำเร็จจะต้องควบคุมอนาคตของของการมากกว่าที่จะรอรับผลจากอิทธิพลสภาพแวดล้อมภายนอกและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การตัดสินใจ (Decision Making) ถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนการปรับตัวเป็นสิ่งจำเป็นเพราะว่ามีการเปลี่ยนแปลงของตลาด เศรษฐกิจและคู่แข่งทั่วโลก จุดเริ่มต้นของความสำเร็จที่ดีของธุรกิจคือการวางแผนที่เหมาะสม เห็นผลได้จริง ยืดหยุ่น มีประสิทธิภาพ และทรงประสิทธิภาพ

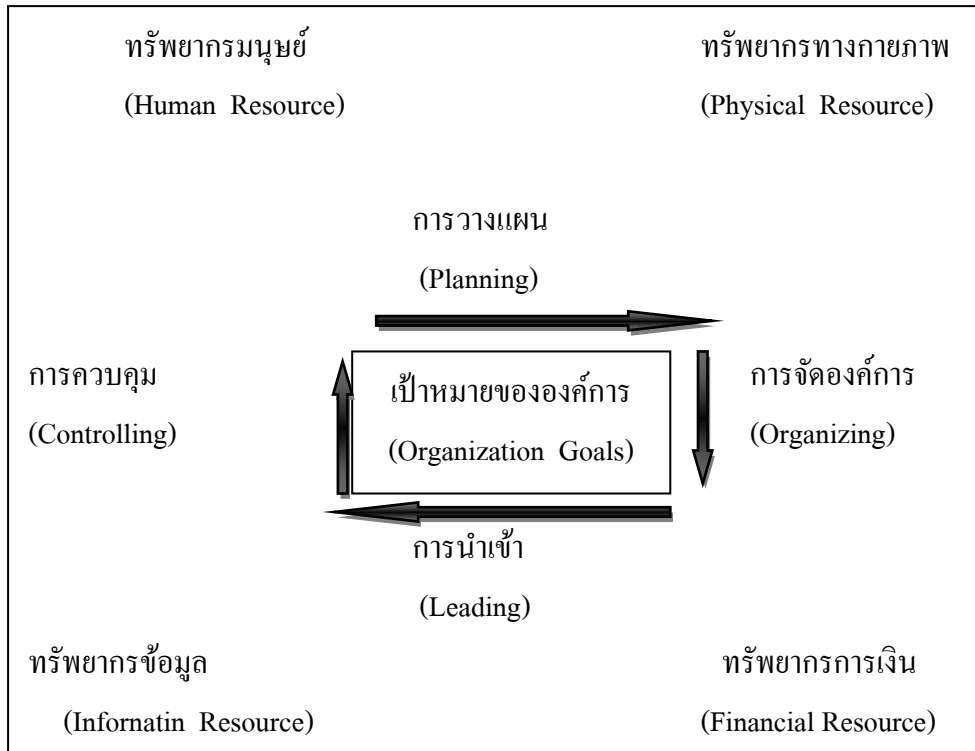
2. การจัดองค์กร (Organizing) จุดมุ่งหมายของการจัดองค์กร คือการใช้ความพยายามทุกกรณีโดยการกำหนดงานและความสำคัญของอำนาจหน้าที่ และการจัดการองค์กร หมายถึง การพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการทำและผู้จะทำรายงานมีตัวอย่างในประวัติศาสตร์ของธุรกิจที่มีการจัดองค์กรที่ดี สามารถประสบความสำเร็จในการแข่งขันและสามารถเอาชนะคู่แข่งได้ ธุรกิจที่มีการจัดองค์กรที่ดีสามารถจูงใจผู้บริหารและพนักงานให้มองเห็นความสำคัญของความสำเร็จขององค์กรการกำหนดลักษณะเฉพาะของงาน (Work Specialization) โดยการแบ่งงานประกอบด้วยงานที่ออกมาเป็นแผนก การจัดแผนกและการมอบอำนาจหน้าที่ (Delegating Authority) การแยกงานออกเป็นงานย่อยตามการพัฒนา รายละเอียดของงาน (Job Description) และคุณสมบัติของงาน (Job Specification)

เครื่องมือเหล่านี้มีความชัดเจนสำหรับผู้บริหารและพนักงาน ซึ่งต้องการทราบลักษณะของงานการกำหนดแผนกในโครงสร้างขององค์กร (Organizing Structure) ขนาดของการควบคุม และสายการบังคับบัญชา การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างเพราะตำแหน่งใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นหรือลดลงหรือรวมกัน โครงสร้างองค์กรจะต้องระบุถึงวิธีการใช้ทรัพยากรและวิธีการซึ่งวัตถุประสงค์มีการกำหนดขึ้นในธุรกิจ การสนับสนุนทรัพยากรและกำหนดวัตถุประสงค์ตามสภาพทางภูมิศาสตร์จะแตกต่างจากโครงสร้างด้านผลิตภัณฑ์หรือลูกค้า รูปแบบทั่วไปของการจัดแผนก คือตามหน้าที่ (Functional) ตามฝ่าย (Divisional) ตามหน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Business Unit) และด้านเมทริกซ์ (Matrix)

3. การนำหรือการสั่งการ (Leading / Directing) เป็นการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้ หรือเป็นกระบวนการจัดการให้สมาชิกในองค์กรทำงานร่วมกันได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและเข้าใจต้องแก้ไขยาก การนำหรือการสั่งการจึงต้องใช้ความสามารถหลายเรื่องควบคู่กันไป อาทิภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การจูงใจ การติดต่อสื่อสารในองค์กรและ

การทำงานเป็นทีม เป็นต้น หน้าที่ในการนำหรือสั่งการนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าหน้าที่อื่น เพราะผู้บริหารต้องแสดงบทบาทของผู้สั่งการอย่างมีคุณภาพ ถ้าไม่เช่นนั้นผลงานที่วางไว้ ตลอดจนทรัพยากรที่จัดเตรียมไว้ อาจไม่เกิดประสิทธิผล ถ้าผู้บริหารดำเนินกิจกรรมด้านการสั่งการไม่ดีพอ ดังนั้น การสั่งการจึงเป็นเรื่องของความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์และความสามารถที่จะชักจูงให้พนักงานร่วมกันปฏิบัติงานไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้องค์กรประสบความสำเร็จตามความต้องการ

4. การควบคุม (Controlling) การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การถือว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบ หรือติดตามผลและประเมินการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของพนักงาน เพื่อรักษาให้องค์การดำเนินไปในทิศทางสู่เป้าหมายอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์หลักขององค์การในเวลาที่กำหนดไว้ องค์การหรือธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจะหลีกเลี่ยงจากการขาดการควบคุมหรือมีการควบคุมที่ไร้ประสิทธิภาพและหลายแห่งเกิดจากความไม่ใส่ใจในเรื่องของการควบคุมละเอียดพิถีพิถันหรือในทางกลับกันคือมีการควบคุมมากเกินไปจนเกิดความผิดพลาดขององค์การเอง การควบคุมจึงเป็นหน้าที่หลักทางการบริหารที่มีความสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการทางการบริหาร การควบคุมเป็นการตรวจตราและตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายและดำเนินการปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่าจะบรรลุผลลัพธ์ตามต้องการ นอกจากนี้การควบคุมยังเป็นกระบวนการรวบรวมและแสดงถึงข้อมูลย้อนกลับเรื่องของการดำเนินงานในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอีกด้วย อาจกล่าวถึงบทบาทสำคัญของการควบคุมได้ว่า อยู่ที่คำ 4 คำ ได้แก่ มาตรฐาน (Standard) การวัดผล (Measurement) การเปรียบเทียบ (Comparison) และการปฏิบัติ (Take Action) โดยการควบคุมจะครอบคลุมดูแลพื้นที่ 4 พื้นที่ ใหญ่ๆ ของการบริหาร กล่าวคือ พฤติกรรมบุคคลในองค์การ การเงิน การปฏิบัติการและข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร ประกอบด้วย มนุษย์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ตลอดจนทรัพยากรข้อมูลขององค์การ ดังแสดงในภาพที่ 3 ซึ่งผู้บริหารจะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทั้ง 4 ประการนี้

แผนภาพที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการซึ่งประกอบด้วยหน้าที่สัมพันธ์กัน 4 ประการ
ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 25)

ณัฐสมน ธาตุคำภู (2552 : 16) ได้สรุปประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการประกอบด้วย การวางแผน เป็นสิ่งที่องค์กรต้องเปลี่ยนแปลง
ในอนาคต
2. การจัดองค์การ หมายถึง การพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการทำ
3. การสั่งการเป็นกระบวนการจัดการให้สมาชิกในองค์กรทำงานร่วมกันได้ด้วย
วิธีการต่าง ๆ
4. การควบคุมติดตามประเมินผลเพื่อรักษาให้องค์กรดำเนินไปในทิศทางสู่
เป้าหมายอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

จากประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปดังนี้
การบริหารจัดการที่ดีต้องมีการวางแผน การจัดการองค์การ การสั่งการ และการควบคุม
ติดตามประเมินผล ทั้ง 4 อย่างนี้เป็นการบริหารจัดการองค์การที่ดี และสามารถกำหนดทิศทาง
ความสำเร็จขององค์กรได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

3. ทรัพยากรการบริหาร

ทรัพยากรการบริหารนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้
 วิรัช วัชณีภาวรรณ (2546 : 78) ได้นำเสนอไว้ในเทคนิคการบริหารงานของ
 เทศบาลโดยใช้ปัจจัยพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการที่เรียกว่า 6 M ประกอบด้วย

1. บุคลากร (Man)

- 1.1 การบรรจุแต่งตั้งหรือใช้บุคลากรในเทศบาลให้ถูกต้องกับงาน
- 1.2 การทำตัวเป็นแบบอย่าง
- 1.3 การเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร
- 1.4 การเชิญบุคคลภายนอกมาช่วยพัฒนาเทศบาล
- 1.5 การชักชวน ขอความร่วมมือหรือประสานงานกับบุคคลภายนอก

2. การเงิน (Money) ซึ่งประกอบไปด้วย

- 2.1 การสนับสนุนให้มีการควบคุมตรวจสอบด้านการเงิน
- 2.2 การพัฒนาระบบบัญชีและงบประมาณ
- 2.3 การระดมทุน
- 2.4 การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและเพิ่มรายได้
- 2.5 การใช้จ่ายอย่างประหยัด

3. วัสดุอุปกรณ์ (Material) ซึ่งประกอบไปด้วย

- 3.1 การจัดทำแผนภาพแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานและผลงาน
- 3.2 การใช้วัสดุอุปกรณ์เพิ่มประสิทธิภาพหรือยกระดับการให้บริการ
- 3.3 การติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกและการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด

4. การจัดการทั่วไป (Management) ซึ่งประกอบไปด้วย

- 4.1 การบริหารตามแบบนักการเมืองท้องถิ่น
- 4.2 การประกาศนโยบายหรือวิสัยทัศน์ และกำหนดกรอบเวลา
- 4.3 การบริหารงานเทศบาลให้สำเร็จมีหลายแนวทาง
- 4.4 การระดมความคิดเห็นให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4.5 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ

5. การให้บริการประชาชน (Market) ซึ่งประกอบไปด้วย

- 5.1 การให้ประชาชนเลือกรับบริการ
- 5.2 การจัดบุคลากรต้อนรับและให้ความช่วยเหลือ

- 5.3 การเปิดช่องทางให้บริการ
- 5.4 การช่วยเหลือประชาชนที่มีรายได้น้อย
- 5.5 การจัดหน่วยให้บริการเคลื่อนที่ของเทศบาล
- 5.6 การให้บริการร่วมกันเสรีจัสในจุดเดียว
- 5.7 การยึดหลักให้บริการสาธารณะประชาชนอย่างประทับใจ คล่องตัว รวดเร็ว ใกล้เคียง ทัวถึง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้

6. จริยธรรม (Morality)

- 6.1 การนำหลักธรรมมาใช้ในการให้บริการ
- 6.2 การมีจิตสำนึกที่ดั่งามในการให้บริการ
- 6.3 การวางตัวให้เหมาะสม
- 6.4 การไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งแสวงหาผลประโยชน์
- 6.5 การพบปะเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
- 6.6 การไม่ใช้และไม่บิดเบือนข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
- 6.7 การแสดงความรับผิดชอบในการบริหารงานผิดพลาด

ณัฐสมัน ธาตุคำภู (2552 : 18) ได้สรุปว่าความหมายของทรัพยากรการบริหารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยึดหลักการบริหารด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1. ด้านบุคลากร
- 2. ด้านงบประมาณ
- 3. ด้านวัสดุอุปกรณ์
- 4. ด้านการบริหารจัดการ
- 5. ด้านการให้บริการประชาชน
- 6. ด้านจริยธรรม

จากทรัพยากรบริหารดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุป ทรัพยากรการบริหารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยึดหลักการบริหารด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการให้บริการประชาชน และด้านจริยธรรม

แนวคิดการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในขณะนั้น (ซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี) เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544 : 1-4) ได้จัดทำคู่มือประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเตรียมจัดตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวนโยบาย “คิดเอง บริหารจัดการกันเอง โดยประชาชนเพื่อประชาชน ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง” มีแนวคิดดังนี้

1. นโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นหนึ่งในนโยบายของพรรคไทยรัก ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายหาเสียงของพรรคที่ใช้หาเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นผลให้พรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะสามารถครองเสียงข้างมากในรัฐสภาจนทำให้สามารถจัดตั้งเป็นรัฐบาลในเวลาต่อมา และจากการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 รัฐบาลโดย พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้ประกาศให้นโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหนึ่งในแก่นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกองทุนที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับกองทุน คือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหมู่บ้านและชุมชนเมืองละ 1 ล้านบาท โดยให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง (ฉัตรพันธ์ สุกระสร. 2548 : 11)

รัฐบาลโดยการนำของ ฯพณฯ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 ในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ระยะเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุน สนับสนุนสินเชื่อรายย่อยโดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย รวมถึงเพิ่มสวัสดิการของรัฐเพื่อดูแลสังคมในชุมชน จัดหาแหล่งทุนให้แก่ผู้ประกอบการและประชาชน โดยเพิ่มเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอีกแห่งละ 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ในคราวประชุมครั้งที่ 2/2554 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2554 โดยรองนายกรัฐมนตรี นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง ในฐานะประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้เห็นชอบให้ดำเนินโครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 3 (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ : 2553)

ในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรัฐบาลได้กระจายอำนาจการบริหารจัดการให้ชุมชนได้มีกลไกขับเคลื่อนในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง โดยให้สมาชิกในหมู่บ้านบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน
2. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
3. รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชนหรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
4. สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
5. พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการพิจารณาเงื่อนไขเกี่ยวกับการผูกพันของกองทุน

7. จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่จำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมด ลงลายมือชื่อทำหนังสือรับรอง และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

8. จัดทำบัญชี และส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ คืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุดเนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

9. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544 : 18-19) การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมีความแตกต่างจากโครงการลักษณะเดียวกันในอดีต เนื่องจากกลไกในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะอยู่ที่ชุมชนเป็นสำคัญ รัฐบาลต้องการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมาจากคนที่อยู่ในชุมชนเท่านั้น ส่วนข้าราชการจะทำหน้าที่คอยสนับสนุนการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนระดับอำเภอและจังหวัด หัวใจของความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ช่วยกันดูแลรักษาเงินกองทุนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มิให้ผู้ใดนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องของตนหากประชาชนไม่สนใจไปร่วมการบริหารจัดการเงินกองทุน ย่อมเกิดการทุจริตและทำให้นโยบายล้มเหลว

2. ปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 2.1 เสริมสร้างสำนึกและความเป็นชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต จัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง
- 2.3 เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 2.4 เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และสังคม
- 2.5 กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

3. วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดค่าใช้จ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

3.2 การส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3.3 การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

3.5 เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. หลักการจัดสรรเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้วางแนวทางในการจัดสรรเงินทุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา โดยคำนึงถึง

4.1 ความพร้อม ความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน

4.3 ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน โดยสมาชิก

4.4 ความพร้อมของการบริการจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องร่วมกันเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

5.1.1 สร้างจิตสำนึกของประชาชน ในการเป็นเจ้าของทุนที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.1.2 สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทราบนโยบาย กลไก แนวทางของการบริหารจัดการเงินทุน

5.1.3 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการ และบริหารจัดการ ลงทุน เริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

5.2 การเลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน

5.2.1 จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน ตามระเบียบของคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

1) องค์กรประชุมของเวทีชาวบ้าน คือ จำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

2) ร่วมกันกำหนดวิธีการ และดำเนินการเลือกกันเอง

3) เลือกคณะกรรมการกองทุน ในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้

4) เลือกคนดีมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

5.2.2 ประชาชนร่วมกันคัดเลือกคนดี และมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการกองทุนเพื่อบริหารกองทุน

1) เป็นผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้าน หรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี

2) เป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์

3) เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ

- 6) ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง
- 9) ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือสมาชิก

5.3 การจัดทำระเบียบข้อบังคับ

เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีเกี่ยวกับการบริหารกองทุน (กติกากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของตนเอง ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด มีดังนี้

5.3.1 วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งไม่เกินห้าหมื่นบาท

5.3.2 ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ยืมไม่เกินหนึ่งปี

5.3.3 ประเด็นอื่น ๆ คณะกรรมการกองทุน โดยความเห็นชอบของสมาชิกเป็นผู้กำหนด

5.4 การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่ตั้งไว้ เช่น การรับสมาชิก การระดมทุน การจัดทำระบบบัญชี การจัดทำระบบติดตามตรวจสอบ การมอบหมายภารกิจ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ เป็นต้น

5.5 การขอรับเงินจัดสรรจากรัฐบาล

เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติโดยมีตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.5.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอแบบ กทบ. 2 จากคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

2) ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสาร ที่เกี่ยวข้องคือ ระเบียบ ข้อบังคับกองทุน

3) เปิดบัญชีกับธนาคาร

5.5.2 การประเมินความพร้อมกองทุน

เมื่อกองทุนหรือชุมชนเมืองได้ยื่นจดทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะกรรมการ สนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประเมินความพร้อม ดังต่อไปนี้

1) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
 2) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
 3) ความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจการบริการของคณะกรรมการกองทุน
 ชุมชนเมือง

4) ระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารกองทุน

5) การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน

6) การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน

7) การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

5.5.3 การรับเงินจัดสรร

เมื่อคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติเงินจัดสรรตามผล การประเมินความพร้อมแล้ว จะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทราบเมื่อกองทุนได้รับ แล้วให้ติดต่อบริษัทธนาคาร เพื่อทำหลักฐานการรับเงินจัดสรร โดยมีเอกสารดังต่อไปนี้

1) สมุดบัญชีเงินฝากของกองทุน

2) มติที่ประชุม ซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญากับธนาคารไปแสดงต่อธนาคารฯ และมติดังกล่าวต้อง ให้ประชาชนกรรมการกองทุนลงนามกำกับ และรับรองสำเนาครบทุกหน้า

5.5.4 กรณีกองทุนไม่ผ่านการประเมินความพร้อม

กรณีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใด ที่ได้รับแจ้งว่าไม่ผ่านการประเมิน ความพร้อมให้ดำเนินการเตรียมความพร้อมเรื่องต่าง ๆ ตามที่ได้รับแจ้งผลการประเมินความ พร้อมโดยมีแนวทางและวิธีการดังนี้

5.5.5 แนวทางการเตรียมความพร้อมคณะกรรมการกองทุนร่วมกับสมาชิก
เตรียมความพร้อมตามแนวทางดังต่อไปนี้

- 1) โดยร่วมมือและช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน
- 2) ขอความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ผ่านการประเมิน
ความพร้อมแล้ว
- 3) ขอความช่วยเหลือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอหรือ
จังหวัด
- 4) การผสมผสานทั้งสามแนวทาง

5.5.6 วิธีการเตรียมความพร้อม

คณะกรรมการกองทุนดำเนินการเพื่อให้เกิดความพร้อมตามแนวทาง
ดังต่อไปนี้

- 1) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านหรือชุมชน โดยการให้
เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่นที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้ว ช่วยเหลือซึ่งกัน
และกัน
- 2) การสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและการจัดการแก่คณะกรรมการ
กองทุนและสมาชิกจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ

5.5.7 การดำเนินการหลังมีความพร้อม

- 1) เมื่อกองทุนมีความพร้อม คณะกรรมการกองทุนแจ้งคณะกรรมการ
สนับสนุนระดับอำเภอ เพื่อมาติดตามตรวจสอบ และรายงานคณะกรรมการสนับสนุนระดับ
จังหวัด
- 2) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จะโอนเงินเข้า
กองทุนเมื่อได้รับรายงานจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

สรุป กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนรวมในระดับชาติ เพื่อจัดสรรให้แก่
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่ง ชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการ
กันเองภายใต้ปรัชญา การคิดวิเคราะห์ในการใช้เงินภายในหมู่บ้านที่ตนเองอยู่ด้วยความ
ระมัดระวัง และสามารถสร้างให้ประชาชนภายในหมู่บ้านมีการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้
การพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี
การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนเพื่อนำไปสู่การสร้างสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

หรือชุมชนของตน ซึ่งจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจพอเพียงและสังคมของประเทศเพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544 : 16) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การกู้ยืมและการชำระหนี้ หมายถึง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้ทำสัญญากู้ยืมเงิน และเมื่อครบกำหนดเวลาชำระหนี้คืน ต้องนำเงินมาคืนให้กับกองทุนหมู่บ้านตามกำหนด

2. วินัยทางการเงิน หมายถึง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้ยืมเงินต้องมีความซื่อสัตย์ มีวินัยทางการเงิน การชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกเมื่อครบกำหนดต้องชำระหนี้คืนได้

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารที่จะชักจูง ผู้อื่นให้ร่วมมือ ร่วมใจ ดำเนินการไปสู่จุดหมายที่ตนต้องการ โดยต้องร่วมมือกันปฏิบัติงานทั้งในฐานะผู้ร่วมงานและผู้ริเริ่มให้เกิดมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และสร้างแรงจูงใจเพื่อสนองความต้องการของผู้ร่วมงาน

4. ความสามารถในการบริหารจัดการงานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง การทำให้กองทุนมีประโยชน์และยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย การมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น มีการปล่อยเงินกู้อย่างต่อเนื่องมีการชักชวนให้เพื่อนบ้านสมัครเป็นสมาชิกกองทุน และการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ชุมพร สังขปริษา (2548 : 34 – 35) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. สมรรถนะ และความจริงจัง
2. การมีเป้าหมาย นโยบายที่ชัดเจน
3. การริเริ่มที่ดีของกระบวนการกำหนดนโยบาย

วรเดช จันทรศร (2548 ; 103- 105) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกำหนดให้มีความชัดเจนและจะต้องกำหนดให้ชัดเจนทั้งนี้เนื่องจากการมีบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจน ย่อมจะทำให้เข้าใจว่าอะไรคือ เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายหรือกำหนดความรับผิดชอบเฉพาะของแต่ละฝ่ายให้สัมพันธ์กัน อันจะเป็นแนวทาง

ทำให้การประสานการปฏิบัติให้เป็นไปตามโดยราบรื่น และการมอบหมายงานย่อยจะทำให้
ง่ายต่อการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติของงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งก็คือ ระบบประเมินผล
ที่ดีประสิทธิภาพย่อมส่งผลทำให้การใช้ระบบให้คุณและโทษเกิดความเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น
ซึ่งระบบการให้คุณและโทษที่เป็นธรรม ก็จะมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไป
ปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

2. ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ เป็นลักษณะบางประการของหน่วยที่จะต้องนำ
นโยบายไปปฏิบัติที่ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้บริหาร โครงการควรส่งเสริม เพราะเป็นสิ่งที่จะ
ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ลักษณะรูปแบบของ
ความสัมพันธ์ภายในองค์กร เป็นต้น

3. ทรัพยากร ในที่นี้ หมายถึง เงินทุนและการช่วยเหลืออื่นๆ โดยปัจจัยเรื่อง
ทรัพยากรอาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญว่าการนำนโยบาย
ไปปฏิบัติจะสำเร็จหรือไม่ แต่อย่างไรก็ดี ทรัพยากรดังกล่าวนี้อาจแยกเป็นทรัพยากรในระบบ
งบประมาณของหน่วยงาน และทรัพยากรนอกระบบงบประมาณของหน่วยงาน

4. กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล เป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้กำหนดนโยบายหรือ
ผู้บริหาร โครงการต้องกำหนดให้มีขึ้นเพื่อใช้วัดความก้าวหน้าหรือวัดผลการปฏิบัติงานให้
ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามแนวของนโยบายที่กำหนดไว้ เช่น การสนับสนุนหรือตัดความ
ช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ การนำผลการปฏิบัติประกอบการให้คุณให้โทษ การใช้ระบบ
การรายงานผลการปฏิบัติ เป็นต้น

5. สภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่มี
ผลกระทบต่อ การนำนโยบายปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเรื่องของการสนับสนุน
ทรัพยากรในส่วนที่เป็นงบประมาณนอกระบบ ว่าสามารถขอรับการสนับสนุนได้หรือไม่ ใน
ด้านการเมืองผู้ปฏิบัติจะต้องเผชิญกับกลุ่มบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องแสวงหา
การสนับสนุนและในด้านสังคมผู้ปฏิบัติจะต้องยอมรับแนวคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาหา
ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งยากที่จะทำได้โดยรวบร้อน ซึ่งจะต้องมี
ทั้งการให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความร่วมมือ

6. กระบวนการติดต่อสื่อสาร เป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายจะต้องกำหนดให้มีขึ้น
เพื่อการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่นำ
นโยบายปฏิบัติทราบว่า บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้มีเป้าหมายและ
แนวปฏิบัติอย่างไร และผู้ปฏิบัติถูกคาดหวังว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร

7. ความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติ เป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา เพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติภายในองค์กรเกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะปฏิบัติงาน

ประภาส นาคประกอบ (2548 : 10) ความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น สามารถวัดจากสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์ด้านเวลาเป็นการพิจารณาว่า โครงการนั้นสามารถเสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาไว้หรือไม่
2. งบประมาณเป็นการพิจารณาว่าโครงการนั้น ๆ สามารถจัดการกับค่าใช้จ่ายตามงบประมาณที่กำหนดได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ โดยพิจารณาไปถึงการสรรหาเงินทุนการระดมเงินทุนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และใช้เงินสำหรับการบริหารได้ตามที่กำหนดจำนวนไว้
3. ผลงานตรงตามเงื่อนไขที่ได้กำหนด กล่าวคือ ผลงานให้ผลลัพธ์ตรงตามความต้องการทั้งคุณภาพ และปริมาณตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขโครงการ

Pinto and Steven (1988 : 479-512) ได้เสนอตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองภายใต้เกณฑ์บรรทัดฐาน 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์บรรทัดฐานด้านเวลา (Time Criterion) หมายถึง โครงการนั้นสามารถเสร็จตามเวลา หรือกำหนดการที่วางไว้
2. เกณฑ์บรรทัดฐานด้านการเงิน (Monetary Criterion) หมายถึง โครงการนั้น ๆ สามารถดำเนินงานสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
3. เกณฑ์บรรทัดฐานด้านประสิทธิผล (Effectiveness Criterion) หมายถึง โครงการนั้น ๆ สามารถดำเนินงานสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
4. เกณฑ์บรรทัดฐานด้านความพึงพอใจของผู้บริหาร (Client Satisfaction) หมายถึง โครงการได้รับการยอมรับและใช้ประโยชน์จากผู้รับบริการ

ประชุม โพธิกุล (2548 : 20) กล่าวถึงคำว่าประสิทธิผล (Effectiveness) และกล่าวว่าการพิจารณาความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่
  - 1.1 ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่เป็นทางการ
  - 1.2 ความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กร
  - 1.3 การได้มาซึ่งทรัพยากรจากสภาพแวดล้อม

1.4 การให้ความเป็นธรรมแก่สังคม

2. การปฏิบัติการในองค์กรวัดได้จาก

ความพึงพอใจของสมาชิกองค์กร

นิรมิต เทียมกัน (2548 : 479 – 512) ได้เสนอทฤษฎีและแนวคิดใช้ชื่อว่า ตัวแบบสิบปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (Ten Critical Success Factors Mode) ประกอบด้วย

1. การรับรู้ภารกิจของโครงการที่ชัดเจน ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานของโครงการให้ชัดเจน มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้กำหนดแนวคิด และองค์กร หรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย
2. เป็นการสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญทั้งในด้านการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนด้านกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน
3. การจัดทำกำหนดการและแผนการดำเนินการของโครงการ เช่น กำหนดเวลา กำลังคน เครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นกำหนดมาตรฐานการทำงานเพื่อใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานกับใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานของบุคลากรในโครงการ
4. การปรึกษาหารือผู้รับบริการ เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็น หรือความต้องการของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ
5. บุคลากร ซึ่งผู้บริหารโครงการจำเป็นต้องระมัดระวังในการสรรหา การคัดเลือกและการฝึกอบรม พนักงานที่มาปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างแท้จริง
6. สาธารณเทคนิควิธี หมายถึง การจัดทำมีเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจกรรมโครงการอย่างพร้อมมูล และเพียงพอ ขณะเดียวกันจะต้องคำนึงถึงการที่บุคลากรโครงการที่จะต้องมีความกระตือรือร้น หรือมีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างแท้จริง
7. การยอมรับของผู้รับบริการ ผู้บริหารจะต้องใช้ประโยชน์ที่เป็นวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการในผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายโดยกระทำควบคู่ไปกับกระบวนการปรึกษาหารือกับผู้รับบริการ
8. การติดตามและการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ หมายถึง กระบวนการในการควบคุมโครงการและรับรู้ปัญหาที่สามารถคาดการณ์ และหาแนวทางในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านวิธีการ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือการประสานงานก็ตาม

9. การติดต่อสื่อสาร ถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างบรรยากาศของความสำเร็จในการทำงาน ดังนั้น การมีเครือข่ายที่เหมาะสมจะทำให้กระแสการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารในโครงการสามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องทันเวลา และทันเหตุการณ์ได้

10. เป็นเรื่องของการแก้ไขอุปสรรค ต้องเข้าใจว่าการทำงานทุกด้านย่อมมีอุปสรรคเกิดขึ้นได้ ดังนั้นผู้บริหาร โครงการต้องพร้อมที่จะรับมือ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้

สมบูรณ หอมอนเนก (2548 : 108 – 145) ได้เสนอว่าหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใน 3 ด้าน ได้แก่ การเชื่อมโยงกลุ่มบุคคล (Organization Interfaces) เป็นการประสานงานการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการโครงการให้สามารถทำหน้าที่อย่างสอดคล้องต้องกัน เป็นจังหวัดจะ โคนเพื่อลดความขัดแย้งด้านต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นและการเชื่อมโยงระบบงาน (System Interfaces) เป็นการเชื่อมประสานระบบย่อยที่จำเป็นของการทำงานด้านต่าง ๆ (Subsystems) ให้สอดคล้องประสานเป็นเนื้องานเดียวโดยการใช้เครื่องมือบางอย่าง โดย Stuckenbruck เปรียบผู้จัดการโครงการเสมือนหมุดเชื่อมโยงให้เกิดดุลยภาพระหว่างองค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดการโครงการจึงเป็นผู้มีบทบาทหลักที่สำคัญยิ่ง ซึ่งการเล่นบทบาทในการสร้างบูรณาภาพเช่นนี้ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ 9 ประการ ได้แก่

1. การเริ่มต้นอย่างถูกต้อง
2. การวางแผนเพื่อการบูรณาการโครงการ
3. การบูรณาการ ระบบการจำแนกโครงสร้างงาน กับการกำหนดการโครงการ และแผนงบประมาณ
4. การพัฒนาระบบการควบคุมโครงการเชิงบูรณาการ
5. การจัดการความขัดแย้ง
6. การขจัดอุปสรรคต่าง ๆ
7. การจัดลำดับความสำคัญของกิจการโครงการ
8. การอำนวยความสะดวกในการถ่ายโอนโครงการ
9. การจัดวางเครือข่ายการสื่อสาร

บุญเรือน เข้มกลีบ (2548 : 108 – 145) ได้กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยแบ่งกลุ่มปัจจัยรวม 4 กลุ่ม คือ

1. การรับรู้สาระสำคัญของโครงการมอริสเสนอว่า จุดเริ่มต้นที่สำคัญโครงการ คือ การที่ผู้จัดการ โครงการ ทีมงาน และผู้บริหาร โครงการที่เกี่ยวข้องจะต้องรับรู้ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนในเรื่อง ต่าง ๆ คือ วัตถุประสงค์ของโครงการ (Objectives) กลยุทธ์หรือแนวทางการดำเนินโครงการ (Structures) เทคโนโลยีหรือวิทยาการที่จำเป็นสำหรับโครงการ (Technology) แบบแผนหรือข้อกำหนดที่เป็นบรรทัดฐานของโครงการ (Design)

2. เป็นเรื่องปัจจัยภายนอก การเงินและระยะเวลา โดยมอริสพิจารณาว่า สภาพแวดล้อมภายนอก และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก

3. เป็นเรื่องทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน (Attitudes) มอริสพิจารณาว่าผู้บริหารและผู้จัดการ โครงการตลอดจนบุคลากร โครงการที่เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการสร้างทัศนคติแรงจูงใจในเชิงบวกให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการสนับสนุนความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูง การสร้างแรงจูงใจที่ดี ความร่วมมือร่วมใจ และการเสริมสร้างโลกทัศน์เชิงบวก

4. การดำเนินงาน (Implementation) มอริสเสนอว่า ปัจจัยในกลุ่มนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้จัดการ โครงการโดยตรงในเรื่องการจัดองค์การโครงการ การสร้างทีมงาน การวางแผนการควบคุม และการรายงาน รวมทั้งการประกันคุณภาพงาน เป็นต้น

ฐานคติของตัวแบบนี้มุ่งเน้นที่กลวิธีในการจัดการ โครงการขนาดใหญ่ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการ โครงการให้ประสบความสำเร็จ

เบญจวรรณ อ่านเปรื่อง (2548 : 108-145) ซึ่งให้เห็นว่าการจัดลำดับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นอยู่กับการจัดการโครงการ

10 อันดับ

1. ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายและภารกิจ โครงการ
2. การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง
3. ความสามารถของผู้จัดการ โครงการ
4. ความเหมาะสม และสมรรถนะของทีมงาน
5. ความเพียงพอของทรัพยากร
6. การมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือผู้รับบริการ และลูกค้า
7. การสื่อสารที่ดี
8. การตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อผู้รับบริการ

9. การติดตามและรับรู้ข้อมูลสรุปป้อนกลับที่ดี

10. ความเหมาะสมของเทคโนโลยี

ความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง (วรรณศิริ อารยวงศ์. 2548 : 15-16)

1. ความสำเร็จ หมายถึง

1.1 ระดับความร่วมมือที่ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติต่อผู้ออกคำสั่ง หรือ กำหนดนโยบาย ถ้าร่วมมือสูง ความสำเร็จสูง

1.2 มีการบรรลุผลการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ตามภาระหน้าที่ขององค์กร ที่รับผิดชอบต่อความราบรื่นและปราศจากปัญหา

1.3 นโยบายก่อให้เกิดผลการปฏิบัติในระยะสั้น และหรือก่อให้เกิดผลกระทบตามที่พึงปรารถนา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่

2.1 แหล่งที่มาของนโยบาย นโยบายต้องถูกต้องมีความชอบธรรมสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม จึงจะมีโอกาสได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และสามารถดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไปได้ตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย

2.2 ความชัดเจนของนโยบาย นโยบายต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพราะจะช่วยส่งเสริมให้การนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสอดคล้องประสานกัน และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนา หากนโยบายขาดความชัดเจนจะทำให้เกิดความสับสน การดำเนินการให้บรรลุผลจะเป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้นได้

2.3 การสนับสนุนนโยบายจะถูกนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่อย่างไรขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติและผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการปฏิบัติตามนโยบาย

2.4 ความซับซ้อนในการบริหารงาน การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ องค์กรที่นำไปปฏิบัติต้องหลีกเลี่ยงการใช้องค์การที่มีความซับซ้อนสูง และจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากเกินไป เพราะส่งผลให้เกิดการบิดเบือนวัตถุประสงค์ของนโยบายซึ่งจะเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.5 การจูงใจสำหรับผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความมุ่งมั่นจะทำงานให้สำเร็จ

2.6 การจัดสรรทรัพยากร การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามหากขาดทรัพยากรสนับสนุนแผนงาน โครงการนั้นย่อมประสบความสำเร็จล้มเหลวตั้งแต่เริ่ม

สรุปได้ว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านนั้นความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีองค์ประกอบของผลการดำเนินงานในระบบบัญชี 1 ปี ซึ่งแสดงในรูปของเงินกำไร / ขาดทุนในงบดุลประจำปี ที่จะทำงานให้สอดคล้องกันไปในทุกปัจจัย เช่น โครงสร้างองค์การ กลยุทธ์ขององค์การ ระบบงานขององค์การ บุคลากร วัสดุการบริหาร ทักษะขององค์การ จากสิ่งเหล่านี้เป็นขบวนการที่จะทำการงานนั้นประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการศึกษาเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้สรุปตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมของชุมชน

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย เกี่ยวกับความพร้อมของชุมชนไว้หลายประการ ดังนี้

กันยา สวรรณแสง (2548 : 24) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชนว่า หมายถึง สภาพหรือคุณภาพการเตรียมพร้อมอันเนื่องมาจากการเตรียมการความมั่นคง ความพอใจความกระตือรือร้น

สร้อยสน สุจริต (2549 : 36) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชนว่า หมายถึง ตอบสนองความปรารถนาหรือความต้องการในสิ่งที่เป็นจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่ต้องใช้ความหมายพยายามในการกระทำมากก็ตอบสนองได้ทันที

เตโช สวานานนท์ (2549 : 249) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชนไว้ว่า หมายถึง สภาพการเตรียมตัวเพื่อการตอบสนองหรือการกระทำใดอย่างหนึ่งและสภาพความพร้อมของบุคคลนั้น ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ หลายประการด้วยกัน เช่น ภาวะสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ การเร็ว การจงใจและฝึกรบ

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สีนภิบาล (2549 : 30) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชน คือ ลักษณะทั้งหมดในตัวบุคคล ที่สามารถรวบรวมขึ้นเป็นเครื่องมือให้ใช้ในการตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยวิธีการใดวิธีหนึ่ง หมายถึง การเตรียมที่จะเจริญงอกงามต่อไป หรือการที่จะก้าวหน้าต่อไป

อาทร เขาวปราณี (2549 : 49) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชน หมายถึง สภาพหรือสภาพที่เกิดขึ้น ภายใต้อำนาจบุคคลแล้วเป็นผลให้การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีแนวโน้มที่ระประเริมความสำเร็จ

สุชา และสุรางค์ จันทร์เอม (2549 : 175) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชนไว้สภาพการเจริญเติบโตบวกกับความสนใจและความรู้ อันเป็นพื้นที่สูงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้โดยสะดวก

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2549 : 27) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชนไว้ว่า เป็นพฤติกรรมกรปรับตัวให้พร้อมเพื่อจะแสดงออกมา มีทั้งความพร้อมทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ความพร้อมทางร่างกายเป็นความพร้อมในการปรับตัวให้พร้อมที่จะทำการเคลื่อนไหวแสดงทักษะต่าง ๆ ความพร้อมทางด้านจิตใจ คือ ความพร้อมที่จะทำการเคลื่อนไหว ความพร้อมทางด้านอารมณ์ คือ การที่เจตคติที่ดีต่อการเคลื่อนไหวนั้น ๆ นั่นคือ มีความยินดีในการที่จะแสดงออกซึ่งทักษะนั้น ๆ

วันเพ็ญ พิศาลพงษ์ (2550 : 41) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชน หมายถึง ภาวะถึงสุดขีดและประกอบการเต็มที่เหมาะสมกับการเรียนหรือการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สะดวก ซึ่งเป็นของบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ

วิกรม อารีราษฎร์ (2550 : 18) ได้ให้ความหมายของความพร้อมของชุมชน หมายถึง สภาพของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด

สรุปได้ว่า ความพร้อมของชุมชน หมายถึง หมู่บ้านหรือกลุ่มคนที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนในการบริหารจัดการในเรื่องของเงิน และมีการร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่ชัดเจน ซึ่งแสดงออกมายังผลกำไรที่เกิดขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีคำในภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อความหมายใกล้เคียง และทำนองเดียวกันหลายคำได้แก่ People's Participation, Citizen Involvement, Popular Participation, Grass-roots Participation เป็นต้น แต่ไม่สามารถให้คำจำกัดความที่ตายตัวได้ต้อง

คู่มือบริบท (Context) ของแต่ละประเภทสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศนั้น ๆ และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันดังต่อไปนี้

กรรณิกา ชมดี (2524 : 11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงความร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามาร่วมรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มในกิจกรรมการพิจารณาตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์หนึ่งของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะนำประชาชนให้เกิดความศรัทธาในตัวเองเชื่อมั่นในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถและประสิทธิภาพในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 : 185) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าคือ การที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527 : 185) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจโดยกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือถูกจังหวะและเหมาะสมกัน ทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่า เชื่อถือได้ แสดงว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลของความร่วมมือร่วมใจการประสานงานและความรับผิดชอบ

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึงกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปแบบส่วนบุคคลกลุ่มคนสมาคมมูลนิธิและองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527 : 18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อตัวประชาชนเอง

โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจ เพื่อตนเองและมีส่วนดำเนินการ เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมีใช่เป็นการกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

สุริย์ คันทศรีสุโรจน์ (2531 : 8) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการร่วมมือร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกชนหรือของกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วันรักษ์ มิ่งมณีนากิน (2531 : 10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบการมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้นจะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการแท้จริงและมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอกันและผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการนั้นด้วย ในงานวิจัยยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของนี้เองที่ทำให้การมีส่วนร่วมแตกต่างจากการร่วมมือและการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา อันได้แก่การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการเลือกวิธีและวางแผนในการแก้ปัญหาการดำเนินงานตามแผนและการติดตามประเมินผล จึงจะถือได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

สากุล สถิตวิทยานันท์ (2532 : 32) ให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนาการตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ ผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับ โอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับ

แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดแก้ไขปัญหาความต้องการของตน โดยการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2534 : 92) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายที่ลึกซึ้งที่สุดมิได้หมายถึงเมื่อรัฐกำหนดโครงการอะไรขึ้นมาประชาชนก็ร่วมกันทำ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนเงื่อนไขของการเปลี่ยนการทำงานกลไกการพัฒนาจากการพัฒนา โดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงหมายถึงการคืนอำนาจ (Empowerment) ในการกำหนดการพัฒนาให้ประชาชนอย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผนและดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่

กุนจันทร์ สิงห์สุ (2535 : 16) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ปัจเจกบุคคลก็ดึกกลุ่มคนหรือองค์กรประชาชนได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์และการประเมินผลโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอกและเป็นไปเพื่อสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชนรวมทั้งมีอำนาจอิสระในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจและผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการด้วย

สุวรรณณี คงทอง (2536 : 20) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมวางแผนโครงการร่วมปฏิบัติงาน ในลักษณะของการเสียดุลแรงงานบริจาคเงินวัสดุสิ่งของร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี (2536 : 22-23) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมายถึงการร่วมคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินการและกิจกรรมในชุมชนร่วมวางแผนวางโครงการร่วมปฏิบัติงานในรูปของการเสียดุลแรงงานการบริจาคเงินวัสดุสิ่งของและร่วมติดตามผลงานบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ในชุมชน ทั้งนี้การแสดงออกในการมีส่วนร่วมอาจเป็นการแสดงออกของบุคคลโดยตรงโดยผ่านองค์กรประชาชนในชุมชนนั้น ๆ เอง

เจริญ ภัสระ (2540 : 1,3) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า หมายถึง ความพร้อมและโอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนหรือชุมชนยอมรับผิดชอบและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันและยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทฤษฎีที่แตกต่างกันอีก 4 ความหมาย คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการ

ของประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้ที่อยู่ในวงนอกระบบราชการ ได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่าง ๆ ตามสภาวะสังคมที่เป็นอยู่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมและในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออก ซึ่งความรู้สึกรู้สึกแสดงออกซึ่งสิ่งที่มีแสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการแสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญและแสดงถึงซึ่งวิธีแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

อภิชัย พันธเสน (2541 : 151) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม อาจจะเริ่มต้นง่าย ๆ จากความหมายการพัฒนาจากข้างล่างแทนวิธีการพัฒนาจากบน โยบายเบื้องบน จุดเริ่มต้นที่ง่าย ๆ ก่อนที่จะพิจารณาลงไปถึงตัวบุคคลก็คือ การกระจายอำนาจของการวางแผนจากส่วนกลางไปเป็นการวางแผนจากภูมิภาค ซึ่งต้องอาศัยแนวความคิดของการพัฒนามาจากข้างล่างนั่นเอง”

Lisk (1985 ; อ้างถึงใน ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม. 2543 : 16)

ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองและ โดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบแนวความคิดมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับรายได้และการจ้างงานและความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นนอกจากนี้ Lisk ยังได้กล่าวอีกว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ประชาชนมีอิทธิพลในการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิตเพิ่ม โอกาสด้านสังคม-เศรษฐกิจ

ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม (2543 : 17) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน (Popular Participation) ว่าหมายถึง การให้ความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนด้วยความเต็มใจซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาสในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนหรือในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ได้แสดงความคิดเห็นได้ใช้และพัฒนาทักษะของตนฝึกฝน เพื่อที่จะพึ่งตนเองได้และทดสอบความเป็นผู้นำในการพัฒนาด้วยตนเองในระดับสูงขึ้น โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมุ่งเน้นในกระบวนการกำหนดนโยบายการวางแผนและการดำเนินโครงการที่จะมีผลต่ออนาคตและการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความเต็มใจกระตือรือร้นในการบริหารจัดการและปฏิบัติเป็นเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์นี้

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2544 : 14) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง สถานการณ์ที่คนส่วนหนึ่งมารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ด้วยการมีสำนึกร่วมกัน มีอัตลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นและความห่วงใย ความสนใจและการกระทำต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน กวดขัน เรียกร้อง และตรวจสอบภาครัฐและภาคธุรกิจ ให้ทำงานด้วยความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เพื่อการอยู่ดีกินดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ถวิลวดี บุรีกุล (2549 : 100) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน”

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเกี่ยวข้องกับจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย โดยที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในด้าน การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาท้องถิ่น ไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ชินรัตน์ สมสืบ (2549 : 254-257) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการบริหารรัฐกิจ รัฐประศาสนศาสตร์จึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุผลดังนี้

1. ความสำคัญต่อประชาชนที่มีส่วนร่วม สิ่งที่จะเกิดแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารรัฐกิจ ได้แก่

1.1 ประชาชนได้เรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าร่วม ประชาชนจะได้รับข่าวสารต่าง ๆ และเกิดความเข้าใจในสถานการณ์

1.2 ประชาชนได้รับการพัฒนาจากการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับ ผลที่ตามมาคือ ประชาชนได้รับการพัฒนา และเปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบ และมีความตระหนักในความสามารถของตนเอง

1.3 ให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การเข้าร่วมของประชาชนเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติที่นำผลสำเร็จมาสู่โครงการ และแผนงานต่าง ๆ เพื่อลดการรวมอำนาจ

1.4 ปรับปรุงผลลัพธ์ทางสังคม ผลลัพธ์ทางสังคมจะเกิดการประนีประนอมและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ดังนี้

1.4.1 ทำลายสถานการณ์ที่ชะงักงันของโครงการต่าง ๆ

1.4.2 ประชาชนสามารถควบคุมบางส่วนของกระบวนการนโยบาย

1.4.3 นโยบายและการตัดสินใจปฏิบัติดีขึ้น

1.5 ความสำคัญต่อการบริหารงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐไม่ใช่กระบวนการที่ไร้ค่า ทั้งยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารงานภาครัฐจะต้องทำให้เป็นจริง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานภาครัฐ มีดังนี้

1.5.1 งานสำเร็จมากและเสียค่าใช้จ่ายน้อย ทำให้งานที่ร่วมมือกันสำเร็จในเวลาที่กำหนด โดยไม่มีการประท้วง การเผชิญหน้ากัน การขัดแย้ง หรือการฟ้องร้องกัน การมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานภาครัฐ มีดังนี้

1.5.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน และไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน ความใกล้ชิดกับประชาชนของเจ้าหน้าที่จะมีมากขึ้น และได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

1.5.3 ส่งเสริมแนวทางพัฒนาจากล่างขึ้นบน การพัฒนาจากล่างขึ้นบน ผู้ได้ประโยชน์จะมีส่วนร่วมและจะตอบสนองความต้องการของประชาชน ภาครัฐจะลดภารกิจต่าง ๆ ลงไปได้

1.5.4 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืน เครือข่ายเพื่อจัดการ การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นเครื่องมือในการวางแผนระยะยาว ดังนั้น ในการที่จะ

พัฒนาทักษะอาชีพและคุณภาพของประชาชน นั้น ความสำคัญอย่างยิ่งจึงอยู่ที่การให้ประชาชน ได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และมีส่วนร่วมด้วยความสำนึกในการเป็นเจ้าของ โครงการ จึงจะทำให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการ และความสนใจของประชาชน โดยแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นเครื่องแสดงว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร ภาครัฐ จะก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้นตั้งแต่ตัวประชาชนเองและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับภาครัฐ ด้วย การตัดสินใจของภาครัฐมาจากความต้องการของประชาชน เป็นการเพิ่มประสิทธิผลของ การทำงาน และนำไปสู่การตรวจสอบได้ของการดำเนินงานภาครัฐ ซึ่งเป็นแนวทางสร้างระบบ บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) นั่นเอง

Romos and Fletcher (1982 : 13) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ของประชาชน คือ

1. เป็นเครื่องชี้ว่าการตัดสินใจของรัฐบาลมาจากความต้องการของประชาชน
2. เพิ่มความรับผิดชอบและเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบได้ของรัฐที่มีต่อ ประชาชน
3. ช่วยในการสร้างแผนต่าง ๆ ที่ดีกว่าเดิม
4. เพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
5. สร้างการสนับสนุนให้แก่หน่วยวางแผน

3. รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ จะเห็นว่ามีทั้งคล้ายคลึงและแตกต่างกันดังต่อไปนี้
ทศนิยม ไทยภิรมย์ (2526 : 15) ได้แยกแยะรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ดังนี้ คือ

1. ร่วมคิด : สภาพที่เป็นอยู่มีอะไรเดือดร้อนและสาเหตุเกิดจากอะไร
2. ร่วมวางแผน : วิเคราะห์สาเหตุจัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณา ทางเลือก
3. ร่วมดำเนินการ : ดำเนินงานตาม โครงการและแผนกำหนดโครงการและ แผนงาน
4. ร่วมติดตามประเมินผล : ประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะ ๆ และแก้ไข

เจมส์คีย์ ปิ่นทอง (2527 : 272-273) อकिन รพีพัฒน์ (2527 : 104-111) ได้แยกการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6-7) กล่าวถึงรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือวางแผนงานหรือ โครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมลดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ปกรณีย์ ปรียากร (2530 : 64) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า เป็นการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขและร่วมมีผลประโยชน์ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน
2. เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นพื้นฐาน

3. เป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น

4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจในการที่จะสร้างกระบวนการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปรัชญา เวสารัชช์ (2530 : 11-12) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือรูปแบบในการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. ร่วมแสดงความคิดเห็น
2. ร่วมสละทรัพยากรวัสดุ
3. ร่วมสละแรงกาย
4. ร่วมสละเวลา

สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต (2531 : 43-44) กล่าวว่า ประชาชนอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้ 5 ลักษณะ คือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การได้รับประโยชน์จากผลการพัฒนา
5. ประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

ชัยณรงค์ แก้วอยู่ (2543 : 38) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary Reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority Problem

Identification Studies)

3. การแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา (Search for Solution)
4. การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา (Assessment of Solution)
5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project Implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal Project Evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการที่ได้ทำไปแล้ว (Project Reconsideration of

Completion)

Delbecq and Andrew (1971 : 141 ; อ้างถึงใน ประภาพร ศรีสถิตยธรรม. 2543 : 22) ได้กล่าวถึงรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์หรือสรุปปัญหา
3. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
4. ดำเนินการแก้ไขปัญหา
5. ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Agbayani (1974 : 241) ได้จัดลำดับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การร่วมประชุม
2. การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
3. การตีความปัญหา
4. การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัตถุ
8. การช่วยเหลือด้านแรงงาน
9. การใช้ประโยชน์จากโครงการให้ถูกต้อง
10. การทำนุบำรุงดูแลโครงการให้ถูกต้อง
11. การทำงานร่วมกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Bernstein (1976 : 141 ; อ้างถึงใน ประภาพรศรี สถิตย์ธรรม. 2543 : 23) ได้สำรวจรูปแบบของการมีส่วนร่วมจากทั่วโลกว่ามี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การทราบถึงผลการดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการเพื่อใช้ในการตัดสินใจ
4. มีการรับรองสิทธิส่วนบุคคล
5. มีอิสระในการโต้แย้ง
6. มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

Cohen and Uphoff (1980 : 231) ได้อธิบายและวิเคราะห์

การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ
    - 1.1 การตัดสินใจ
    - 1.2 ดำเนินการตัดสินใจ
    - 1.3 ตัดสินใจลงมือปฏิบัติ
  2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วย
    - 2.1 การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร
    - 2.2 การเข้าร่วมในการบริหาร
    - 2.3 การประสานขอความร่วมมือ
  3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็น
    - 3.1 ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ
    - 3.2 ผลประโยชน์ทางด้านสังคม
    - 3.3 ผลประโยชน์ส่วนบุคคล
  4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการใด ๆ ก็ตาม โดยหลักการแล้วควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ กล่าวคือ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้
- 4.1 การร่วมคิดและแสวงหาปัญหา
  - 4.2 ร่วมวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ผลกระทบตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญร่วมในขั้นตอนปฏิบัติหรือดำเนินการ
  - 4.3 ร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลโครงการ

บริบททั่วไปของตำบลโนนตาล

1. ประวัติความเป็นมา

ตำบลโนนตาล ชื่อของตำบลมาจากโนนต้นตาลที่วัดคอนตาลหรือที่วัดอรัญญ์ภูวิวัน เป็นสัญลักษณ์ของตำบล เดิมชาวบ้านจะตั้งถิ่นฐานที่อำเภอท่าอุเทน ต่อมาประชากรมากขึ้น จึงได้ตั้งตำบลโนนตาล เมื่อปี พ.ศ.2509 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งตำบลโนนตาล ปัจจุบันเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอท่าอุเทน ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านกลาง หมู่ 2 บ้านตาล หมู่ 3 บ้านนาพักปอด หมู่ 4 บ้านกุดกุ่มน้อย หมู่ 5 บ้านกุดกุ่มใหญ่ หมู่ 6 บ้านกะสิม หมู่ 7 บ้านกุดสะกอย หมู่ 8 บ้านโพน หมู่ 9 บ้านธาตุ หมู่ 10 บ้านคำฮาก หมู่ 11 บ้านน้อยทวย หมู่ 12 บ้านดงยาง หมู่ 13 บ้านธาตุชุมทาง หมู่ 14 บ้านธาตุหัวบึง หมู่ 15 บ้านกลาง

2. สภาพทั่วไปของตำบล

มีเนื้อที่ทั้งหมด 96 ตร.กม. สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและที่ดอน มีลำห้วยหลายไหลผ่าน

3. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ต.ท่าอุเทน อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม

ทิศใต้ ติดกับ ต.นาขมิ้น ต.นาใน อ.โพนสวรรค์ ต.รามราช และ ต.เวินพระบาท

อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.เวินพระบาท อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.ท่าจำปา อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม

4. จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต. 7,036 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,391 หลังคาเรือน

5. ข้อมูลอาชีพของตำบล

5.1 อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน ทำไร่ รับจ้าง

5.2 อาชีพเสริม ทำเครื่องปั้นดินเผา

6. ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

- 6.1 อบต. โนนตาล
- 6.2 วัดจอมมณี
- 6.3 วัดสามัคคีธรรม
- 6.4 วัดอรัญสัจฉิวัน
- 6.5 วัดพระธาตุ

7. สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. 1,300 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ของจำนวนหลังคาเรือน

8. ความสำคัญ

เป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรมของอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยให้การส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของคนในชุมชน ให้มีความรักและห่วงใยในศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง รวมไปถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปด้วย โดยจะเห็นได้จากการจัดให้มีโครงการ/กิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม งานประเพณีงานบุญต่างๆ ของชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุก ๆ ปี

9. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในเขตตำบล โนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,550 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชาชนผู้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในเขตตำบลโนนตาล
อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

หมู่	เขตพื้นที่	จำนวนประชากร
1	บ้านกลาง	110
2	บ้านตาล	102
3	บ้านนาฝักปอด	145
4	บ้านกุดกุ่มน้อย	77
5	บ้านกุดกุ่มใหญ่	80
6	บ้านกระเสริม	98
7	บ้านกุดสะกอย	99
8	บ้านโพน	65
9	บ้านธาตุ	77
10	บ้านคำฮาก	192
11	บ้านน้อยทวย	60
12	บ้านดงยาง	109
13	บ้านธาตุชุมทาง	70
14	บ้านธาตุหัวบึง	97
15	บ้านกลาง	169
รวม		1,550

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พฤษภาคม 2558.

สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน
จังหวัดนครพนม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรในหมู่บ้านได้สมัครเป็นสมาชิกแล้วกู้ยืมไป
ลงทุนประกอบอาชีพ ภายใต้เงื่อนไขและระเบียบที่ทางราชการกำหนด คือ

1. ผู้ที่เป็นสมาชิกต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ ไม่น้อยกว่า 180 วัน
ในหนึ่งครอบครัวจะเป็นสมาชิกสามัญได้ 1 คน หากบุคคลในครอบครัวจะสมัครเป็นสมาชิก
อีกจะต้องเป็นสมาชิกสมทบ ซึ่งมีสิทธิกู้ยืมเงินได้เพียง 1 คนต่อปี
2. คณะกรรมการบริหารจะต้องมาจากการเลือกตั้ง จำนวน 15 คน อยู่ในวาระ
คราวละ 2 ปี ในสมัยต่อไปจะต้องจับสลากออกครั้งหนึ่ง แล้วเลือกคนใหม่เข้ามาแทน

3. สมาชิกจะต้องมีหุ้นในกองทุนหุ้นละ 5 บาท และเสียเงินออม (เงินสัจจะ) เป็นรายเดือน ๆ ละ 30 บาทขึ้นไป เงินหุ้นหรือเงินสัจจะนี้จะนำไปเป็นเงินกู้ฉุกเฉินของสมาชิกซึ่งมีกำหนดผู้ได้รายละไม่เกิน 5,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท ต่อเดือน และส่งใช้คืนภายใน 3 เดือน ส่วนสมาชิกที่ไม่ได้กู้ยืมเงินจะได้รับดอกเบี้ยจากเงินออมสัจจะคิดเป็นร้อยละ 6 ต่อปี

4. เงินกู้สามัญในวงเงิน 1,000,000 บาท จะสมาชิกจะต้องเขียนโครงการ เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาของคณะกรรมการ แต่ละโครงการ แต่ละอาชีพจะต้องเงินลงทุนไม่เกิน 50,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี โดยสมาชิกที่กู้ยืมไปลงทุนตามโครงการจะต้องส่งใช้ภายในหนึ่งปีทั้งต้นและดอกเบี้ย

5. ดอกเบี้ยที่ได้รับร้อยละ 6 บาทต่อปี นั้น จะจัดสรรตามระเบียบของ กทบ. แห่งชาติได้วางไว้คือ

5.1 ปันผลให้แก่สมาชิก ร้อยละ 30 โดยคณะกรรมการจะจัดสรรตามหุ้นของสมาชิก

5.2 ค่าตอบแทนคณะกรรมการร้อยละ 25 จำนวน 15 คน จะแบ่งเท่ากันหรือไม่ขึ้นอยู่กับมติประชุมของคณะกรรมการ

5.3 สมทบบัญชี ร้อยละ 20 คณะกรรมการจะนำเข้าบัญชีให้แก่สมาชิกเพื่อเป็นเงินเพิ่มค่าหุ้นคนละเท่า ๆ กัน

5.4 สวัสดิการสมาชิก ร้อยละ 5 คณะกรรมการจะเก็บไว้ในบัญชีเงินฝากอีกบัญชีหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเจ็บป่วยเป็นรายๆตามความเหมาะสมที่คณะกรรมการลงมติ

5.5 ค่าสาธารณประโยชน์ร้อยละ 5 จะเก็บไว้เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมของหมู่บ้าน

5.6 ค่าใช้จ่ายของกองทุนร้อยละ 10 จะเป็นเงินซื้อวัสดุสิ้นเปลือง เช่นกระดาษ ค่าพิมพ์ใบเสร็จ สมุดจัดทำบัญชี ค่าเช่าสถานที่ตั้งกองทุน และค่าวัสดุอื่น ๆ เป็นต้น

5.7 อื่นๆ ร้อยละ 5 จะเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับคณะกรรมการ เช่นค่ารถไปศึกษาดูงาน ค่าติดต่อหน่วยงาน ค่าต้อนรับแขก เป็นต้น

ในแต่ละปีคณะกรรมการจะจัดประชุมวิสามัญครั้งก็ได้ เมื่อมีเรื่องที่จะช่วยกันลงมติและเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เมื่อสิ้นปีจะต้องประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อคณะกรรมการจัดทำงบดุลบัญชีเพื่อจ่ายเงินปันผลแก่สมาชิก และเปิดโอกาสให้สมาชิกที่มี

ความประสงค์จะลาออก หรือจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่ ขึ้นคำร้อง ก่อนจะเปิดให้ยื่นโครงการและคำขอผู้ชมในปีถัดไป (ทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตำบลโนนตาล. 2558 : 10)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีดังนี้

นพพร ธนวิเศษโก (2550 : 109-110) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของกรรมการกองทุนหมู่บ้านกรณีศึกษา ตำบลวังฆนาย อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ในภาพรวมผลการปฏิบัติงานของกรรมการกองทุน กลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับสูงยกเว้นการดำเนินงานในด้านการประชาสัมพันธ์ต่อสื่อสารมวลชนที่อยู่ในระดับต่ำ ส่วนประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เป็นกลุ่มงานด้านการให้ข้อมูลของกองทุนต่อสมาชิกในด้านการเงิน การกู้เงิน การนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพและการออมเงิน การเปรียบเทียบที่มีเพศ อายุ อาชีพ ที่แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า เพศ อายุ อาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญที่สถิติที่ .05

ปรเมศวร์ อริเดช (2550 : 111 -112) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกรณีศึกษา : กองทุนหมู่บ้านสันทรายน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยภายในของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในด้านอายุ เพศ การศึกษา อาชีพไม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพเนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้น พบว่า อายุ เพศ การศึกษา อาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์มีความแตกต่างกันแต่ก็สามารถประสบความสำเร็จได้เหมือนกัน แต่ในส่วนของแรงบันดาลใจ การเรียนรู้ และความคาดหวังต่ออาชีพล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะแรงบันดาลใจ ความคาดหวังนั้น ซึ่งเป็นแรงจูงใจ แรงกระตุ้นที่ทำให้สมาชิกทุ่มเทให้กับงานที่ทำและการเรียนรู้ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่สำเร็จทั้งการเรียนรู้ก่อนลงทุนและการเรียนรู้ระหว่างดำเนินกิจการซึ่งการเรียนรู้ทั้งที่เรียนรู้ในระบบของการศึกษา (ในสถานศึกษาการฝึกอบรมต่าง ๆ) และการเรียนรู้นอกระบบ (การดูงาน การสังเกต เรียนรู้จากคนในครัวเรือน ฝึกปฏิบัติจริงและพัฒนา) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลถึงความสำเร็จในการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ด้านแรงงาน ด้านการผลิต ด้านการตลาด เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพและนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพและนำไปสู่ความสำเร็จของการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ เรื่องของเงินทุนซึ่งสมาชิกกองทุนต้องการที่จะกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านเกินกว่าวงเงินที่ระเบียบข้อบังคับกำหนด คือ 20,000 บาท ต่อราย ทำให้การขยายหรือพัฒนากิจการเป็นไปได้ยาก

ชัชชญา ภูวปริยาส (2553 : 99-100) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำบัญชี และงบการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในมุมมองของผู้ผ่านการอบรมผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านความรู้และทักษะของพนักงานบัญชี ปัจจัยด้านการมีธรรมาภิบาลขององค์กร ปัจจัยด้านการสนับสนุนจาก กทม. และสทบ. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน ปัจจัยด้วยจรรยาบรรณของพนักงานบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยด้านความเพียงพอของงบประมาณและบุคลากรขององค์กร ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปัจจัยด้านการสนับสนุนการฝึกอบรมขององค์กร และปัจจัยด้านกณิสัยของพนักงานบัญชี รวมทั้งหมด 10 ปัจจัย ที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำบัญชีและงบการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าปัจจัยด้านความรู้และทักษะของพนักงานบัญชีกองทุนหมู่บ้านส่งผลต่อความสำเร็จดังกล่าวมากที่สุด ตามมาด้วยปัจจัยด้านจรรยาบรรณของพนักงานบัญชีกองทุนหมู่บ้านทำให้ถึงความสำคัญในการคัดเลือกพนักงานที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร ว่ามีส่วนส่งผลต่อความสำเร็จดังกล่าวเป็นอย่างมาก สำหรับหน่วยงานในส่วนต่าง ๆ นั้นก็มีส่วนสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จขึ้นได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ระดับความสำเร็จในการจัดทำบัญชีและงบการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในมุมมองของผู้ฝึกงานตรวจสอบบัญชี นั้นพบว่า อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น หากมีการพัฒนาความรู้และทักษะของพนักงานงานบัญชี โดยอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายก็อาจส่งผลให้ระดับความสำเร็จในการจัดทำบัญชีเพิ่มขึ้นต่อไป

วิริยพงษ์ เสือหาญ (2555 : 101-102) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน บ้านบ่อสวาย อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเงินออมทุกคนส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะอาชีพ เข้าร่วมประชุมกรรมการหรือประชุมสมาชิกกองทุนในกิจกรรมต่าง ๆ นานๆ ครั้ง มากที่สุด มีส่วนร่วมทุกครั้งในกระบวนการติดตามและ

ประเมินผลการดำเนินงาน นานๆ ครั้ง มากที่สุด มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและข้อเสนอ
นโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด มีความรู้ความ ความเข้าใจ
ในวัตถุประสงค์และนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด
มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก มากที่สุด และ
ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก มากที่สุด ปัจจัยด้าน
การมีส่วนร่วม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ
มาก และให้ความสำคัญกับการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคมของหมู่บ้านเพื่อ
ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มากที่สุด เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การที่สมาชิกมีส่วน
ร่วมในการเข้าประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก
โดยให้ความสำคัญกับด้านการวางแผน เป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านการจัดการ ด้านการ
ควบคุมติดตาม เมื่อวิเคราะห์จากทุกปัจจัยการบริหารจัดการ โดยรวมพบว่า ผู้ตอบ
แบบสอบถามให้ความสำคัญกับ การให้กู้ยืมเงินกองทุนเป็นไปตามระเบียบในการพิจารณา
เงินกู้ยืมอย่างเคร่งครัดและโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ มีการจัดทำ
ทะเบียนเอกสารบัญชีรายรับ – รายจ่ายอย่างเป็นระบบ

ไพพรรณ บุรีมาตร (2556 : 88-89) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัด
นครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับ
มากที่สุด สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับ
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการกู้ยืมและการชำระหนี้ ด้านการสนับสนุนส่งเสริม
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และด้านการติดตามและประเมินผลส่งผลต่อประสิทธิภาพการ
บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ในเขตตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนส่งเสริม
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลด่านเกวียน
อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิภาพสูงสุด คือ
ด้านการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ รองลงมา คือ ด้านการประสานงาน และประสิทธิภาพ
น้อยที่สุด คือ ด้านประสิทธิภาพการสร้างความสามัคคี และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภัญชिता น้อยเจริญ (2557 : 99-100) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติกรณีศึกษา ผู้กู้เงินกองทุนในจังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติพบว่า มีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลนโยบายมีความสัมพันธ์สูงสุดและด้านการเมืองไม่มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลของการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระ 9 ปัจจัย สามารถอธิบายตัวแปรตาม การนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติโดยรวมได้ร้อยละ 59.0 มีค่า $R^2 = .590$ และมีค่าของ F เท่ากับ 61.837 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีตัวแปรที่สำคัญเข้าสู่สมการ 5 ตัวแปร และมีความสัมพันธ์เชิงบวกเรียงตามลำดับสูงมากไปต่ำมาก คือ ระบบติดตามประเมินผลนโยบาย วัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานสถานะขององค์กร และเศรษฐกิจ สมการทำนาย $Y = .368 + .350 X_1 + .235 X_2 + .121 X_4 + .060 X_5$ สำหรับข้อเสนอแนะกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องกำหนดปรับลดอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมลงให้เหลือในอัตราร้อยละ 3-4 บาทต่อไป และให้มีอัตราเท่ากันทุกหมู่บ้านมีการพิจารณาปรับเพิ่มจำนวนเงินกู้มากขึ้นให้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกผู้กู้ ปรับปรุงการให้บริการเหมือนธนาคาร เช่น มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้บริการฝากหรือถอนเงินกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีสถานที่ชัดเจน เป็นต้น และรัฐบาลควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่มาดูแลและทำความเข้าใจในการปรับทัศนคติของสมาชิกของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการคืนเงินกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบว่า ยืนยันปัจจัย 5 ปัจจัยเรียงตามลำดับความสำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านระบบติดตามและประเมินผลนโยบาย ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบาย ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กรและปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นรูปแบบที่มีอิทธิพลและความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ

สุพิชญา โมระโส (2557 : 97-98) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ วินัยทางการเงิน การกู้ยืมและการชำระหนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และความสามารถในการบริหารจัดการงานกองทุนหมู่บ้าน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและปัจจัยด้านการตรวจสอบและติดตามผล มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถร่วมกันอธิบายความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ร้อยละ 97.1 และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์การชำระหนี้อย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำหนดระเบียบการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การกู้เงินให้สมาชิกทราบ ควรมีการชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกตรงตามเวลาที่กำหนด เลือกคณะกรรมการกองทุนที่มีความรู้ ความสามารถ เลือกคณะกรรมการกองทุนที่กำหนด เลือกคณะกรรมการกองทุนที่มีความรู้ ความสามารถ เลือกคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ควรมีการบริหารจัดการเงินกองทุนที่โปร่งใส และควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Cannon (2000) ศึกษาเรื่องระเบียบวินัยในโรงเรียนและการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าในอดีตที่ผ่านมาระเบียบวินัยของโรงเรียนประถมศึกษามาที่โอลิมปัสได้หย่อนยานลง การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาว่า อะไรเป็นสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไข การวิจัยได้วิเคราะห์ใน 3 แนวทางหลักคือ ระเบียบวินัยของนักเรียนผลกระทบต่อโรงเรียนและความต้องการนโยบายการสร้างระเบียบวินัย การวิจัยได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนด้วย พบว่า มีปัจจัยมากมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างระเบียบวินัยและการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนไปในทางบวกได้

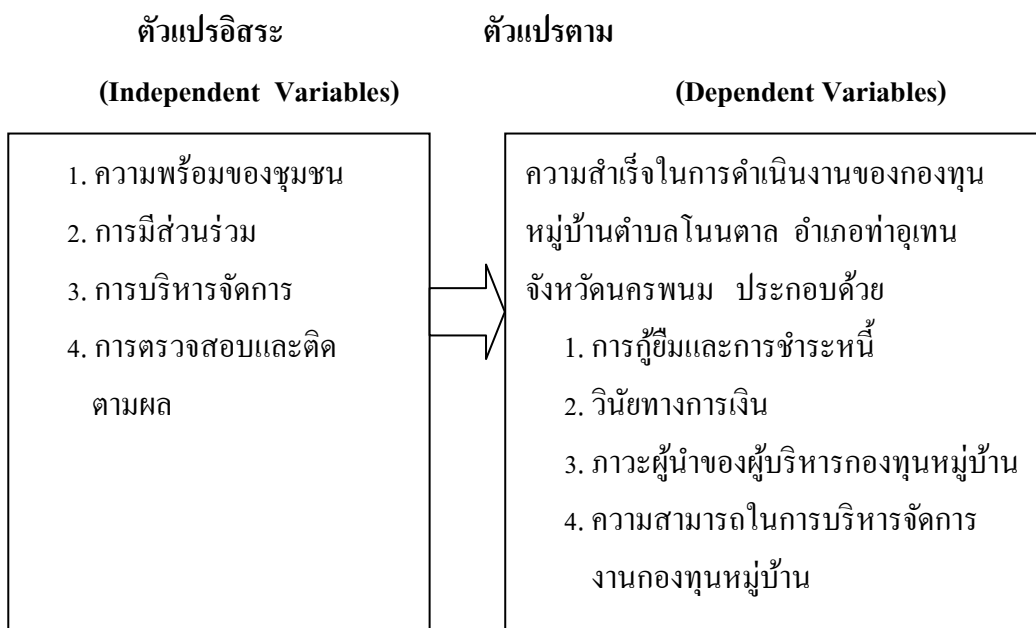
Groven (2000) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตมลรัฐคาโกต้า ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าผู้ปกครองส่วนมากให้ความสนใจในการติดตามพัฒนาการของนักเรียน ด้วยการ ติดต่อสื่อสารกับครูและจากการตรวจการบ้านของนักเรียนรวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่นการเป็นอาสาสมัครช่วยสอนและดูแลนักเรียนในห้องเรียน ซึ่งเป็นการสร้างความรู้สึกลงในเชิงบวกระหว่างผู้บริหารโรงเรียนครูผู้ปกครองและนักเรียนทำให้ ผู้ปกครองมีการสนองต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

Morren (2001 : 141) ศึกษาวิจัยเรื่อง Conceptualizing Civil Society Within Good Governance and Social Capital Policies งานวิจัยแสดงถึงการรวมเอาแนวคิดประชาสังคมมา อภิปราย ซึ่งได้ถูกหยิบยกมาเป็นคำถามสำคัญหลายประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาและ ประชาธิปไตย การนิยามคำว่าประชาสังคมจะสะท้อนแนวคิดของเราว่าเราคาดหวังการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นที่ไหนและประชาธิปไตยจึงควรต้อง แบ่งแยกกำหนดแน่ชัดระหว่างภาครัฐ กับเอกชนมากน้อยเพียงใด สังคมและรัฐควรมี โครงสร้างอย่างไร เพื่อที่จะปกป้องสิทธิเสรีภาพ อันเป็นหัวใจสำคัญของระบอบ ประชาธิปไตยและแนวคิดประชาสังคมสามารถถ่ายทอดไปไม่เฉพาะพื้นที่หนึ่งและรัฐหนึ่ง ไปสู่ที่อื่นได้หรือไม่ การปกครองและประชาธิปไตยซึ่งอยู่เบื้องหลังแนวคิดสามารถที่จะ นำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายใต้ทฤษฎีการพัฒนาและปฏิบัติได้เพียงใด การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้สำรวจถึงวิธีการเข้าถึงหลักธรรมาภิบาลและแสดงถึงสังคมที่เป็นตัวอย่าง ในการเข้าถึงแนวคิดประชาสังคม ที่ถูกใช้โดย CIDA และธนาคารโลก

จากการศึกษาแนวคิดตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อ การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม สรุปได้ว่า ประชาชนทุกคนสามารถมองเห็นปัญหา และอุปสรรคการ ดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบลโนนตาล ว่าเป็นอย่างไร และจะมีความสำเร็จใน การดำเนินงานได้อย่างไร โดยยึดโดยแนวความคิดที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดของการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย ที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสำเร็จ คือ ความพร้อมของชุมชน การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการ และการตรวจสอบและติดตามผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม (สำนักงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544 : 16) และปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม (วิริยพงษ์ เสือหาญ 2555 : 18) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย